

Ενεργητικός 2

Высоку рúстнých отцов

Reflexie a komentáre

Miron Kerul'-Kmec

Evergetinos 2

Výroky púštnych otcov

Reflexie a komentáre

Miron Kerul'-Kmec

2023

© *Miron Keruľ-Kmec*
Evergetinos 2

Jazyková korektúra:

Mgr. Ingrid Lukáčová

Návrh obálky a grafická úprava:

Štefan Keruľ-Kmec ml.

ISBN 978-80-8233-170-0

**Venované pamiatke
o. Františka Dancáka
(1939 – 2018)**

Úvod

Dielo *Evergetinos* uvádza čitateľa do umenia duchovného života prostredníctvom výberu z učenia mnohých svätých prvých desiatich storočí. Ide o praktického sprievodcu pre očistenie mysle, uzdravenie vášní a náklonností k hriechu a pre dosiahnutie vnútornej premeny, ktorá je cieľom kresťanského života a spásy. Človeku ukazuje jednotlivé kroky na ceste k zbožšteniu – theosis.

Táto publikácia sa venuje 8. až 17. hypotéze, ktoré sa najprv dotýkajú stavu duše pred a po smrti a neskôr poukazujú na nutnosť odpútania sa od sveta. Reflexie a komentáre sú vlastne prípravou na online formálne stretnutia Filokalia Live¹. Záznamy z predchádzajúcich stretnutí sú dostupné na podcaste Pramene².

1 Filokalia Live - <https://www.filokalia.sk/live/>. Pravidelné online stretnutia prostredníctvom ZOOM. Zámerom je spoznávanie a osvojovanie umenia duchovného života štúdiom učenia svätých otcov.

2 Podcast Pramene - <https://pramene.podbean.com/>.

Hypotéza 8

Oľhadne tých, ktorí zomreli a znovu prišli k životu a ako sa toto stáva Božou prozreteľnosťou. A koľkokrát hriešnici, kým sú ešte živí, zbadajú mučenie pekla a démonov, trasú sa strachom a v tomto stave strachu ich duše opúšťajú telo.

Uvažovanie nad touto témou môže pre nás predstavovať výzvu. Aj keď predložené texty vzišli z pera svätých, môžeme ich vnímať s určitým skepticizmom. Dokonca budeme v pokušení vysvetliť tieto príbehy použitím rozsiahlych poznatkov z medicíny. Je to prirodzený prístup človeka súčasnosti. Pre duchovný ošoh je potrebné uvedomiť si, že táto hypotéza sa pokúša oznámiť niečo iné. Kládie dôraz na život duše, ktorá je povolaná k večnému životu. Na tento fakt, ktorý veriaci človek nepopiera, sa v každodennom živote príliš zabúda. Prevláda záujem o telesný život a veci spojené s týmto svetom. Nie je preto udivujúce, keď Boh vo svojej prozreteľnosti a láske k ľuďom dovoľuje tieto výnimočné veci, aby otriasol človekom a pomohol mu nasmerovať pozornosť naspäť na to, čo je najdôležitejšie – spásu svojej duše.

A. SVÄTÝ GREGOR DIALOGOS

Mních Pavol, zostavovateľ Evergetinos, začína s výberom z diela svätého Gregora Dialoga. Ide o pápeža Gregora 1. Veľkého, ktorý žil v šiestom storočí. Je známy ako autor množstva spisov, homílií a apoštolských listov. Tieto diela odhaľujú jeho pastoračné nasadenie pri učení zvereného stáda. Medzi najznámejšie diela patrí kniha Dialógy, ktorá je napísaná vo forme rozhovoru dvoch osôb. V stredoveku to bola najčítanejšia kniha.

Otázka od Petra

Ako možno vysvetliť jav, ktorý sa vyskytol u mnohých, keď sa zdali byť nejakým klamom oddelení od

ich tela a o ktorých sa momentálne domnievali, že sú mŕtvi, akoby bez duše, ale ktorí sa vrátili k životu?

Odpoveď svätého Gregora Dialogosa

Tento fenomén, ak ho človek dobre rozumie, nie je ilúziou, ale božským varovaním sprostredkovaným prozreteľnosťou, ktoré ponúka najväčší dar milosrdenstva, a tak niektorí, po odchode ich duše z tela, prišli naspäť do svojich mŕtvych tiel po tom, čo videli očami duše muky pekla, v ktoré neverili, keď o tom počuli od druhých; a tak sa ocitli v strachu pred ním.

Táto otázka prezrádza, že aj ľudia šiesteho storočia pristupovali k týmto javom s veľkou dávkou nedôverčivosti. Peter to dokonca nazýva klamom a hľadá vysvetlenie. Svätý Gregor Dialogos však odpovedá, že ide o dar Božieho milosrdenstva, ktorý vzbudením bázne vedie ľudí k starostlivosti o ich duše.

Raz žil mních, ktorý sa volal Peter. Tento mních bol učeníkom starca, ktorý žil asketický život v samote lesa. Starec mu povedal príbeh, ako pred usadením sa na tomto mieste spadol a zomrel. Ale jeho duša sa okamžite vrátila do tela a keď neskôr prišiel k sebe, prisahal, že videl muky pekla a jeho nesmierne horiace komnaty a že videl v ohni mnohých vládcov tohto sveta. Navyše, predtým, než bol uvrhnutý do tohto miesta utrpenia a ohňa, zjavil sa mu anjel s bielymi krídlami, ochránil ho pred vrhnutím do ohňa a povedal mu: „Chod' a dávaj na seba pozor; musíš sa veľmi starať, ako žiješ svoj život.“

Začiatok príbehu sa nám môže zdať známym. Podobá sa mnohým iným, o ktorých sme čítali v životoch svätých, nech už žili v ktoromkoľvek storočí. Skúsenosť, ktorú prežili v podobných víziách, viedla k radikálnemu obráteniu. Často išlo o Bohu zasvätené osoby. Tento fakt môže vyvolať rôzne otázky. Je však prirodzené, že sa Boh ta-

kýmto spôsobom dotkol ich života. Rozhodnutím pre mníšsky život prejavili túžbu svojho srdca, no často mohli upadnúť do uspokojenia, že touto obetou svojho života už dosiahli duchovnú dokonalosť. Vízia, ktorú im Božia prozreteľnosť ponúkla, zničila tento stav spokojnosti a pripomenula im duchovný zápas, ktorý je ešte pred nimi.

Po týchto slovách chladné údy jeho tela začali nadobúdať pôvodnú teplotu, a keď sa prebudil zo spánku večnej smrti, zdieľal so všetkými okolo neho, čo sa mu stalo. Následne začal život prísneho pôstu a bdenia, pamätajúc neustále na muky, ktoré videl v pekle – bál sa ich natoľko, že ani o nich nerozprával, ale kázal o nich spôsobom svojho života.

Ovocím tejto vízie nebolo len radikálne obrátenie mnícha, ale aj veľký dopad na životy tých, ktorí boli svedkami jeho prísneho asketického života. Tento dar Božieho milosrdenstva prinútil mnohých vnímať svoj život vo svetle večnosti.

Takýmto spôsobom, vďaka úžasnej prozreteľnosti Boha, starec zakúsil dočasnú smrť, aby nebol odsúdený do večnej smrti v pekle. Hoci srdce človeka je mnohokrát ponorené do veľkej temnoty, azda takáto ukážka múk pekla ho môže priviesť k pokániu.

Odhalenie múk večného pekla sa stáva zdrojom veľkého pokarhania pre tých, ktorí sú ľahostajní a neďbanliví, ktorí po takejto hroznej vízii sa vrátili k životu a ostali rovnakými a nepolepšenými; preto nie je pre nich žiadne ospravedlnenie.

Svätý Gregor Dialogos v závere zhrňa význam javov, na ktoré sa pýtal Peter. Je to jedna z podôb, ktorými Boh volá človeka k obráteniu a pokániu. Varuje, že niet ospravedlnenia pre tých, ktorí po stretnutí s touto víziou ostali ľahostajní a nezmenili svoj život. Toto sa stáva často, pretože napriek pochopeniu sprostredkovaného posolstva v človeku môže prevládnúť láska k pohodliu, ktorá je nepriateľom aske-

tického života. Svätý Izák Sýrsky poučuje o tomto pokušení slovami: „Žiaden človek nie je schopný pohrúžiť sa do Božích vecí, ak sa nezriekol a nezavrhol dočasné veci a neodtiahol sa od svetských pôct a potešení; ak neprijal hanbu kríža a nepil denne žlč a ocot kvôli utrpeniu, ľuďom, démonom a chudoby.

Namáhaj sa s pozornosťou, brat môj, a buď ako múdry obchodník, nes svoju perlu a kráčaj svetom, buď opatrný, aby jej lesk nebol poškvrnený. Buď bdely, aby azda ti nebola ukradnutá kvôli tvojej ľahostajnosti.“³

Vo svetle posolstva tohto príbehu by sme mali pristúpiť k čítaniu ďalších. V každom z nich zaznieva rôznym spôsobom tá istá výzva: staraj sa o spásu svojej duše.

B. SVÄTÝ GREGOR DIALOGOS SVOJMU DIAKONovi PETROVI

Duše často vidia, kým sú ešte v tele, rôzne muky nečistých duchov v pekle, niekedy pre vlastné poučenie, inokedy pre poučenie tých, ktorí ich počúvajú.

1. Raz žil mladík, ktorý sa volal Theodor. Bol veľmi nezávládnutelný a nasledoval svojho brata, ktorý bol mníchom, do monastiera z nevyhnutnosti a nie z osobnej náklonnosti a túžby po tomto živote. Ak mu niekto povedal dobré slovo o jeho spáse, mladý muž, nakoľko bol veľmi nedisciplinovaný, nielenže sa neusiloval nasledovať radu, ale dokonca ju odmietal vypočuť. Navyše odmietal stať sa mníchom.

Stalo sa, že tento mladý muž nadobudol ranu na stehne od smrteľnej choroby a priblížil sa k smrti. Všetci bratia z monastiera sa okolo neho zhromaždili. Keď videli, ako z neho život pomaly uniká (jeho telo sa stávalo chladnejším), začali sa za neho vrúcne modliť

³ KERUL-KMEC, Miron: *Nad slovami sv. Izáka Sýrskeho, Homília 25-45*. Filokalia, 2021, s. 13.

a prosili Boha, ktorý miluje ľudí, aby sa nad ním zmiloval v hodine odchodu jeho duše z tela.

Zrazu, počas modlitby bratov, Theodor začal kričať silným hlasom a prerušil ich modlitbu: „Odstúpte odo mňa, choďte preč, pretože som bol vydaný drakovi, aby ma zožral. Nemôže ma pohltiť kvôli vašej prítomnosti. Už mal moju hlavu úplne vo svojich ústach. Tak choďte preč, aby som viac nebol mučený a tak to, čo musí urobiť, nech môže urobiť rýchlo. Keď ma má zožrať, prečo by som mal trpieť také mučenie?“

Keď bratia počuli tieto slová, boli zmeravení hrôzou a povedali mladému mužovi:

„Prežehnaj sa!“

Theodor odpovedal srdcervúcim výkrikom:

„Ja sa chcem prežehnať, ale nemôžem, pretože šupiny draka tlačia na moju ruku.“

Po tejto odpovedi – hoci sa Theodor zdal bez života – mnísi kľakli na zem a začali sa so slzami modliť o jeho vykúpenie od draka.

Po dlhej modlitbe a neustálych prosbách zrazu Theodor sa šklbol a skríkol z celej sily:

„Moji bratia, vzdajte vďaka Bohu, pretože drak, ktorý ma mal zožrať, utiekol, pretože tu nemohol ostať. Teraz však, prosím vás, modlite sa k Bohu, aby mi odpustil moje hriechy. Po tejto hroznej veci, čo sa mi stala, som úplne pripravený k pokániu a k opusteniu svetského života.“

A tak sa aj stalo. Po nadobudnutí sily sa tento mladý muž s celým srdcom obrátil k Bohu a úplne zmenil spôsob svojho života vďaka varovaniu, ktoré mu Boh poslal. Keď dostatočne potešil Boha, jeho duša odišla z jeho tela.

Svätý Gregor Dialogos pokračuje v odpovedi na predchádzajúcu otázku diakona Petra. Obracia jeho pozornosť na iné prejavy Božej prozreteľnosti pre vlastné poučenie alebo pre poučenie druhých.

V troch príbehoch rozpráva o pôsobení zlých duchov, ktorým Boh dovolil zaútočiť na človeka.

V tomto prvom príbehu sa tak stalo mladíkovi, ktorý býval v monastieri so svojím bratom. Nebol mníchom ani netúžil po takomto živote. Monastier sa stal jeho domovom z nevyhnutnosti, ktorú nám svätý Gregor Dialogos neprezrádza. Dalo by sa predpokladať, že duch mníšskeho života bude mať na neho formujúci vplyv. Príbeh nám prezrádza, že mu boli dávané rady pre dobrý život, ktorými však pohrdol. Všetky tieto dobré semená padli do neúrodnej pôdy jeho srdca napriek tomu, že bol obklopený prostredím, ktoré bolo priaznivé na rast v duchovnom živote. Nebolo však nikoho, kto by dokázal prelomiť jeho tvrdohlavosť. Preto Boh z lásky k jeho duši dovolil, aby choroba podlomila jeho zdravie a vystavil ho útoku zlého ducha. Ten útok bol tak neznesiteľný, že mladík prosil mníchov, aby sa prestali modliť, lebo ich modlitby predlžujú dobu zápasu s drakom. Utrpenie bolo tak veľké, že priam túžil, aby ho ten drak rýchlo pohltil. Mnísi však neprestali s modlitbou a nakoniec bol mladík oslobodený od tohto útoku. Táto skúsenosť zmenila jeho život. Konal pokánie a úplne zmenil celý svoj život.

Poučenie tohto príbehu nás môže vyrušiť, pretože sa len ťažko zmieľujeme s myšlienkou, že by sa Boh lásky takto dotkol života človeka. Tento postoj však vychádza z nedostatočného poznania duchovných zákonitostí alebo z prílišného nasiaknutia duchom tohto sveta. K tomu môžeme pridať povrchnú duchovnú formáciu, ktorá vníma Boha ako iba plnitéľa našich priání a ochrancu pohody života.

Skúsenosť svätých však hovorí o opaku. Zážitok tohto mladíka by sa im zdal blízkym, pretože aj keď prešli azda inou formou útoku, predsa jeho výsledok bol rovnaký: intenzívnejšie pokánie, zmena života a túžba páčiť sa Bohu vo všetkom.

Svätý Ignác Brjančaninov zhrňa ich skúsenosť v poučení: „Tieto boje, tieto útoky démonov na tých, ktorí si prajú byť spasení skrze modlitbu, sú dovolené samotným Bohom. Sú výsledkom nášho pádu, v ktorom sme sa podriadili autorite démonov. Podrobme sa Božej spravodlivej vôli pre nás a skloňme hlavy pred všetkými poryvmi ťažkostí a chorôb, s ktorými si Božia vôľa praje napraviť našu hriešnosť a chorobu v tomto dočasnom živote, aby nás tak oslobodil od večného

trápenia, ktoré si zaslúžime. Aj keď dovoľuje, aby sme boli pokúšaní a vydaní diablovej, Boh nikdy na nás neprestáva myslieť. Počas tejto nápravy nám neprestáva dávať dobré veci. Apoštol hovorí: „Boh je verný. On vás nedovolí skúšať nad vaše sily, ale so skúškou dá aj schopnosť, aby ste mohli vydržať“⁴. A tak diabol, ktorý je Božím stvorením a otrokom, neútočí na nás podľa svojej túžby, ale iba v takej miere, ktorú mu Boh dovolí. Nepokúša nás kedy sa mu zachce, ale keď dostane povolenie. Podľa poučenia apoštola, zverme Bohu starostlivosť o nás, všetky naše ťažkosti, všetky naše nádeje. Aby sme to dosiahli, modlime sa k nemu častejšie a mocnejšie.“⁵

Svätí nám radia takto vnímať všetky nepriaznivé situácie a stavy, ktoré zasiahnu náš život. Ich forma nemusí mať intenzitu zážitku mladíka z príbehu, aby sme v nich nemohli spoznať Boží pokus o zatrásenie našou dušou, aby sa spamätala a sústredila na dosiahnutie blaženej večnosti.

2. Theodor videl trest, ktorý nasleduje po smrti a mal z toho úžitok. Iní, ako som naznačil na začiatku, videli tresty spôsobené zlými duchmi po smrti, kým boli ešte živí, vyrozprávali ich kvôli nášmu poučeniu a hneď na to zomreli. Ako príklad ti poviem príbeh.

Raz žil muž, ktorý sa volal Chrysaorius, jeden z najvýznamnejších z tohto sveta. Čím viac pridával k svojmu bohatstvu, tým viac sa ponáral do vášni. Nafúknutý márnomyseľnosťou, podriadil sa bez odporu vášňam tela a v snahe nazhromaždiť ešte viac bohatstva bol zapálený vášňou lakomstva.

Keď sa však Pán rozhodol skončiť s mnohými hriechmi tohto muža, dovolil, aby upadol do život ohrozujúcej choroby.

Keď prišiel k poslednému momentu života a kým boli jeho oči ešte naširoko otvorené, uvidel pred sebou hrozivých temných duchov, ktorí prišli, aby ho odpre-

4 1 Kor 10, 13.

5 KERUE-KMEC, Miron: *Nad slovami sv. Ignáca Brjančaninova, Pole 2*. Filokalia, 2021, s. 223.

vadili k bránam pekla. Začal sa chvieť a úplne zbledol. Bol pokrytý potom, kričal v zúfalstve a s hrôzou prosil o trochu času, aby sa mohol kajať.

Volal hlbokým a naliehavým hlasom na svojho syna Maxima, ktorého som neskôr poznal ako mnícha, a hovoril: „Môj Maximus, pod' ku mne. Nikdy som ti neurobil nič zlého. Zachráň ma teraz silou svojej viery!“

Maximus znepokojený a s plačom okamžite prišiel k nemu spolu so všetkými, ktorí bývali v jeho dome. Hoci nikto z nich nebol schopný vidieť zlých duchov, ktorí sužovali Chrysaoria, mohli usúdiť, že tam boli na základe jeho strachu a z toho, ako sa s hrôzou obracal na posteli tu a tam z obavy pred otravnými duchmi a ich temnými formami. Jednu minútu sa otočil vľavo, aby nevidel pred sebou tých duchov, ktorým sa neodvážil postaviť; potom sa pozrel k stene, ale stále ich videl pred sebou.

Po vyčerpaní všetkých možností úniku pred nimi, začal kričať: „Dajte mi aspoň čas do rána – trochu času do rána!“ S týmito výkrikmi jeho duša odišla z tela.

Z toho všetkého je zrejmé, že Chrysaorius videl všetky tieto veci nie pre svoj úžitok, ale pre náš, aby sme sa mohli poučiť, nadobudnúť bázeň a napraviť svoje cesty. Ved' aký úžitok bol pre Chrysaoria zo zjavenia temných duchov pred jeho smrťou alebo úľava, ktorú hľadal a nedostal?

Tento príbeh nie je príjemný na našu meditáciu. Vidíme tu muža, ktorý bol pod úplnou vládou vášní tela. Navyše čím viac bohatstva nadobudol, tým viac v ňom vzrastalo lakomstvo. Hriech sa pevne usadil v jeho srdci a priniesol hrozné ovocie. Choroba, ktorá na neho dopadla, ako aj vízia zlých duchov, boli azda poslednou šancou, ktorú mu Boh dal na jeho obrátenie. Muž si uvedomoval nutnosť pokánia, ale nedokázal ho uskutočniť. Preto volal na svojho syna, aby ho zachránil silou jeho viery. Ak sa človek necvičí v duchu pokánia, tak len ťažko ho bude môcť uskutočniť v poslednej chvíli.

Svätý Gregor Dialogos zakončuje príbeh konštatovaním, že tento hrozný zážitok bol určený pre duchovný úžitok syna tohto nešťastníka, ktorého osobne poznal, ako aj pre úžitok všetkých, ktorí ho čítajú. Príbeh nám môže pripomenúť Podobenstvo o boháčovi a Lazárovi z evanjelia⁶. Hrozný osud boháča bol vyrozprávaný pre úžitok tých, ktorí ho čítajú alebo počúvajú.

Porovnanie s predchádzajúcim príbehom nás však môže upozorniť na dôležitú vec. Keď mladík Theodor trpel počas útoku zlého ducha, mnísi okolo neho sa intenzívne modlili a prosili Boha o milosrdenstvo. V tomto príbehu však ľudia zhromaždení okolo trpiaceho muža boli skôr prizeraajúcim obecenstvom, než modlitbovými bojovníkmi. A to napriek tomu, že ten muž doslova prosil svojho syna, aby ho zachránil svojou vierou. Tento detail by nás mal viesť k spytovaniu svedomia a skúmaniu, či nie sme pri stretnutí s utrpením druhých podobným prizeraajúcim obecenstvom. Kňazi, ktorí sú zavolaní k umierajúcim, často majú podobnú skúsenosť, keď príbuzní zhromaždení okolo lôžka umierajúceho sú podobným obecenstvom, ktoré však neponúka žiadnu duchovnú pomoc. Za všetky tie situácie by sme mali konať pokánie a v budúcnosti sa usilovať, aby sme s úpenlivou prosbou o milosrdenstvo pomohli tým, ktorí trpia.

3. Podobný príklad mi bol povedaný kňazom Atanasionom, ktorý slúžil nášmu bratstvu. V Ikónii, z ktorej pochádzal, bol monastier. Žil v ňom istý mních, o ktorom si všetci mysleli, že dosiahol vysokú úroveň čnosti a zdržanlivosti. Ako odhalila jeho smrť, jeho život však bol ďaleko od zjavných čností, ktoré preukazoval.

Jedného dňa, uvedomujúc si, že sa priblížil koniec života, zavolať si k sebe všetkých bratov z monastiera. Tí prišli s nadšením, očakávajúc počuť od čnostného asketika, za ktorého ho považovali, niečo veľké a úžasné v čase, keď zomieral. On však so vzdychaním a trasúc sa od strachu, povedal:

„Vy ste si mysleli, že som sa postil s vami, keď som v skutočnosti v skrytosti jedol. A teraz, hľa: som vydany

6 Lk 16, 19 – 31.

hroznému drakovi, aby ma zožral. Ten hrozný drak už obrútil svoj chvost okolo mojich nôh a kolien, vložil moju hlavu do úst a vysáva moju dušu.“

Keď to povedal, ihneď zomrel; bez toho, aby mu bolo dané žiť čo i len chvíľku, aby skrze pokánie sa oslobodil od toho draka. Z tejto udalosti je zrejmé, že tento hrozný výjav bol určený výlučne pre tých, ktorí ho počúvali, nakoľko on sám, hoci im dal vedieť o nepriateľovi, ktorý pre neho prišiel, nemohol pred ním uniknúť.

Keď som tento príbeh povedal svojmu priateľovi kňazovi, tak na neho reagoval slovami: „Toto by si mal každý kňaz a mních zarámovať, dať na stenu a aspoň raz do dňa prečítať.“ Súhlasil som s ním s dodatkom, že by som to rozšíril na každého pokrsteného. Každý, kto zreteľne pokročí v duchovnom živote, je konfrontovaný s pokušením, ktorému podľahol ten úbohý mních z príbehu. Rast v čnostiach a prvé náznaky svätosti sa nedajú skryť pred ľuďmi. S tým prichádzajú prejavy úcty i obdivu, ktoré sa však pre nepozorných stávajú nebezpečnou pascou. Nechcú sklamať tých, ktorí si ich ctia, a preto radšej predstierajú čnosti, ktorých sa ešte nezmocnili. Postupne sa úplne stotožnia s touto pózou, ktorá úplne zabíja ich život s Kristom. Podobajú sa len hercom, ktorí ponúkajú tú ilúziu, ktorú od nich obecenstvo očakáva.

Srdce takého človeka je nakazené vírusom farizejizmu. Je to srdce, ktoré odmietlo slúžiť Bohu a dokonca aj vonkajšie zbožné skutky pri naša ako obeť pre svoje samolúbe ego. Je to hrozný sebaklam, ktorý človeka ubezpečuje, že výnimočným spôsobom slúži Bohu.

Svätý Ignác Brjančaninov ponúka obraz farizeja, ktorý nám vykresľujú evanjeliá: „Farizej, uspokojený s naplnením vonkajších obrádov náboženstva a vykonaním nejakých vonkajších dobrých skutkov (ktoré sú konané dokonca aj pohanmi), otrocky slúžil vášňam, zatiaľ čo sa ich neustále pokúšal skryť. Možno, že dokonca ani nevidel a nerozumel vášňam vo svojom vnútri, ktoré ho robili úplne slepým voči Bohu a jeho učeniu. Rozoznanie a uvedomenie si pôsobenia vášní prichádza skrze pokánie, ale farizej mu bol veľmi vzdialený. Ako sa môže pokoriť srdce, ktoré je opité pýchou; ako môže byť zlomené

a dôjsť k ľútosti nad svojimi hriechmi? Nakoľko nebol schopný pokánia, nebol schopný vidieť svetlo Božích prikázaní, ktoré osvetľujú oči mysle. Dokonca aj keď číta Písmo, aj keď číta prikázania v ňom napísané, sklznu z jeho mysle a nahradí ich vlastným chápaním, nech by už bolo akokoľvek hlúpe a bláznivé.“⁷

Svätý Gregor Dialogos na konci príbehu hovorí, že je určený pre tých, ktorí ho počúvajú. V tejto poznámke je skryté vážne varovanie o nebezpečnosti vírusu farizejizmu. Kto mu úplne podľahne, azda len zázrakom Božej milosti sa dokáže spamätať a vrátiť na cestu pokánia.

C. PRÍBEH Z CIEST APOŠTOLA TOMÁŠA

Veľký apoštol Tomáš bol Pánom daný do služieb obchodníka Abbana, ako muž zbehlý v umení staviteľstva. Spolu s ním prišiel do Indie, kde bol predvedený pred kráľa. Kráľ sa ho so záujmom spýtal na jeho zručnosti a apoštol Tomáš ho uistil, že patrí medzi najviac uznávaných staviteľov a demonštroval mu svoju zručnosť v tomto umení.

Samozrejme, z toho, čo povedal o svojom umení, svätého Tomáša všetci začali považovať za významného architekta, a preto mu kráľ zveril veľký obnos peňazí, aby mu postavil palác v jednej časti jeho kráľovstva.

Krátko potom, ako apoštol Tomáš dostal peniaze do rúk, rozdal ich chudobným a všetkým, ktorí boli v núdzi.

Po krátkom čase kráľ poslal svojich vyslancov na miesto, kde si prial mať palác, aby sa pozreli na stavbu. S prekvapením vypočul správu po ich návrate, že Tomáš ani nezačal so základmi pre budovu a že peniaze rozdal medzi chudobných. Kráľ sa rozzúrnil a nariadil, aby apoštol Tomáš bol chytený, zviazaný a privedený pred neho.

⁷ KERUE-KMEC, Miron: *Nad slovami sv. Ignáca Brjančaninova, Pole 2*. Fiolokalia, 2021, s. 31.

Príkaz bol okamžite naplnený a apoštol Tomáš bol predvedený pred kráľa. Kráľ sa ho spýtal s nekontrolovateľným hnevom:

„Dokončil si môj palác?“

„Áno,“ odpovedal ticho apoštol Tomáš, „a je veľmi nádherný.“

„Dobre teda,“ povedal kráľ ostro, „podme sa na neho pozrieť.“

„To nie je možné v súčasnom živote, ó, kráľ, vidieť zámok, ktorý som pre teba pripravil. Ale pri svojom odchode zo sveta ho však uvidíš, veľmi sa zaraduješ a naplní ťa šťastie,“ odpovedal apoštol.

Tieto slová apoštola Tomáša kráľ Gundafor považoval za klamstvo a neveril, že sú pravdivé.

Medzitým mu bolo povedané, že apoštol Tomáš je chudobný a nie je nič, čo by mu mohlo byť skonfiškované. Keď takto stratil akúkoľvek nádej dostať peniaze späť, rozhodol sa pod vplyvom zúrivosti, že iba smrť apoštola Tomáša by mohla uspokojiť jeho hnev. Tak nariadil, aby apoštol bol stiahnutý z kože a následne hodený do ohňa.

Ale ten, ktorý riadi všetky veci svojou všemohúcnosťou a podľa svojej svätej vôle, spôsobil zmenu v udalostiach skrze smrteľnú ranu, ktorú utrpel Gad, ktorý bol bratom kráľa Gundafora. Hľa, čo sa stalo. Gad bol oveľa nahnevanejší na apoštola Tomáša, než samotný kráľ. Považoval ho za podvodníka a povzbudzoval kráľa, aby Tomáša potrestal. Medzitým však Gad zomrel.

Jeho smrť oddialila popravu apoštola. Kvôli jeho smrti kráľ zabudol na potrestanie Tomáša, lebo bol zaprepártný pohrebnými prípravami.

Ale aký úžasný zázrak vykonal Boh, ktorý si nepraje smrť hriešnika, ale aby sa odvrátil od svojich hriechov a žil život čnosti.

Akonáhle Gad zomrel, anjeli vzali jeho dušu a ukázali mu trvalé príbytky, ktoré jestvujú na druhom svete

pre tých, ktorí sa uchránili od hriechu. Gadova duša bola tak ohromená tou nádherou a zvlášť výnimočnosťou a žiarivosťou jednej z tých stavieb, že prosil anjelských sprievodcov, aby ho nechali žiť hoci len v jej najmenšej miestnosti.

Anjeli však nemohli vyhovieť jeho prosbe. Poukázali na to, že ten palác patrí jeho bratovi a bol postavený niekým, kto prišiel zo vzdialenej krajiny a volá sa Tomáš.

Keď to Gad počul, začal prosiť s veľkou naliehavosťou anjelov, aby ho odprevadili späť do sveta, aby mohol od svojho brata odkúpiť tento nádherný palác.

A čo sa stalo potom?

Skrze pranie Toho, ktorý riadi všetko, bolo nariadené, aby sa Gadova duša vrátila do jeho mŕtveho tela, nie iba z dôvodu záchrany apoštola pred smrťou, ale kvôli záchrane mnohých duší zázrakom vzkriesenia.

Tí, ktorí boli poverení pohrebom, keď zabaľovali Gadovo telo do pohrebných plachiet, zrazu zbadali, že bezduché telo pomaly prichádza k životu. Udivení bežali ku kráľovi, aby mu povedali o tejto neslýchanej veci.

Kráľ náhlivo bežal k svojmu mŕtvemu bratovi. A úžas! Gad otvoril svoje pery, ktoré boli zapečatené smrťou a akoby prebúdzaním sa zo spánku okamžite začal naliehať na svojho brata:

„Ak ma máš rád, môj brat, naplň moju prosbu a predaj mi svoj palác, ktorý Tomáš – kresťan – postavil pre teba v nebi.“

Kráľ pozorne počúval tieto slová a dobre pochopil ich význam. Spoznal, že apoštol Tomáš bol vlastne apoštolom Boha a že Boh, ktorého Tomáš ohlasoval, je pravým Bohom, milujúcim človeka. Jeho duša bola osvetlená žiarou viery a odpovedal bratovi.

„Môj brat, nemôžem ti predáť tú budovu. Jej nadobudnutie neprišlo ľahko. Radšej, ako verím, je ľahšie,

aby som si ju ponechal a predstavil ťa architektovi, ktorý ju postavil – ktorý je Božou prozreteľnosťou stále nažive a môže postaviť podobný zámok pre teba.“

Kráľ okamžite nariadil, aby bol Tomáš privedený pred neho. Keď apoštol prišiel, obaja bratia padli k jeho nohám a prosili o odpustenie za všetko zlo, ktoré mu spôsobili. Poprosili ho, aby ohlasoval v ich krajine Boha, ktorého nepoznali a jeho prikazy, aby mohli žiť podľa jeho vôle, a tak sa stať hodnými všetkých dobrých vecí, ktorých bol Gad uznaný za hodného vidieť.

Apoštol Tomáš všetko toto počúval s údivom a žasol nad hĺbkou Božej prozreteľnosti. Potom ihneď začal d'akovať Bohu a učiť ich. Všetkých pokrstil v mene Otca i Syna i Svätého Ducha. Tiež pokrstil množstvo ľudí, ktorí prišli k viere skrze zázrak, ktorý sa odohral.

Udalosti zachytené v tomto príbehu nám odhaľujú niečo zo začiatkov kresťanstva v Indii. Tradíciu, ktorá hovorí o svätom Tomášovi ako o apoštolovi Indie, potvrdzujú mnohé dôkazy, ktoré v tejto Cirkvi nachádzame. Zámer príbehu však nespočíva v zaznamenaní misionárskej práce svätého Tomáša. Mních Pavol ho zaradil do tejto kapitoly, pretože zdôrazňuje témy predchádzajúcich hypotéz: ako si Boh praje spásu každého človeka, dôležitosť pamätania na smrť a na večný život. Zároveň je potvrdením učenia svätého Gregora Dialogosa, ktorý na margo podobných zázračných javov povedal, že ide o spôsob, ktorým Boh volá človeka k obráteniu a pokániu.

D. Z GERONTIKONA

Raz asketický starec opustil púšť a išiel do mesta predať svoje výrobky. Stalo sa, že si sadol pri dverách domu, kde niekto zomieral. Keď si sadol, zbadal skupinu tmavých mužov, ktorí vzbudzovali strach, nakoľko sedeli na čiernych koňoch a držali v rukách plamenné meče. Títo muži prišli k dverám tohto domu. Nechali kone vonku a vošli dnu. Akonáhle ich zomierajúci uvi-